

nsirati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " " 2 "
15 " " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " —
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
šte. 190.

Izhaja po trikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

† Francišek Palacky.

Narod česki in ž njim vred somiselne narode slovanske in ves učeni svet zadela je jako bridka zguba: dr. Francišek Palacky, oče naroda českega, je 26. t. m. v Pragi umrl. Vso zimo je že bolehal, a unidan je bil vendar toliko okreval, da se je vdeležil svečanosti, ktero so bili njemu na čast napravili česki rodoljubi, ker je srečno dovršil zgodovino naroda českega. Pa kmalo ga je bolezen zopet potrla in dva ni potem, ko se je raznesla novica, da mu je odleglo, razšla se je žalostna vest, da je slavni učenjak izdihnil svojo blago dušo. Česki listi sobotni, ki objavljajo smrt iskrenega rodoljuba, so črno obroljeni in živo opisujejo žalost naroda českega nad prebridko zgubo, ktero pa še le tisti zna prav ceniti, ki ve, kaj je bil Palacky narodu českemu. Da tudi naši bralci to izvedo in z vrlimi sobratmi vred žalujejo nad smrtjo moža, ki je vse svoje moči in svoje življenje daroval za narod svoj, podamo jim po „Politiki“ kratek životopis slavnega mrtveca.

Palacky se je rodil 14. junija l. 1798 v Hodslavicu na Moravskem, kjer je bil njegov oče prvi učitelj na evangelijski šoli. L. 1807 poslal ga je oče v Kurvald, da se je naučil nemščine, l. 1809 pa v protestantovsko alumnišče v Trenčinu, kjer je ostal 3 leta. Od ondod šel je v Požun, kjer se je seznanil z Jurijem Palkavičem, ter ga podpiral pri izdavanju njegovega „Týdenníka“. L. 1816 stopil je v modroslovje, kjer se je seznanil z bistroumnim Benedictiem in po njegovem posredovanju s slavnim Šafařikom, ki je tisti čas študiral v Jeni. S pomočjo njegovo objavil je

nekaj Ossianovih pesem in pomenljivo delo: „Počátky českého básnictví obzvláště prosodie“, ktero je l. 1818 v Požunu prišlo na svitlo, obenem je tisti čas vredoval nek latinsk časnik in podpiral Palkoviča pri sestavi česko-nemškega slovarja. L. 1817 prišel je kot odgojitelj v hišo jako izobražene gospe Zerdahely, po končanih študijah pa v rodbino gospe Cúzy, s ktero se je l. 1820 podal na Dunaj, kjer se je seznanil z Dobrovskim in Kopitarjem. Leta 1821 vrnil se je z rodbino Cúzyevo na Ogersko, kjer se je pečal z estetičnimi študijami. Leta 1823 prišel je Palacky v Prago, kjer so ga Jungmann, Pressl, Hanka, Vanek in Dobrovsky prav pristrčno sprejeli. Še tisto leto prišel je v hišo grofa Sternberga, ki mu je naročil, da je spisal monografijo rodbine njegove. Palacky je svojo nalogo tako izvrstno rešil, da ga je grof Sternberg imenoval za svojega arhivarja; znanstveno društvo česko pa mu je izročilo sostavo dela: „Staré letopisy české“. Na prošnjo grofa Sternberga in kneza Lobkovicu mu je tudi knez Schwarzenberg dovolil, da je smel pregledati dotlej še neporabljeni arhiv v Wittingau-u, kjer si je pridobil temeljito znanje zgodovine husitske. Ker so pa tudi grofje Černin, Kinsky, Clam-Martinić in drugi plemenitniki česki od njega zahtevali pojasnil o rodbinah svojih, moral je preiskovati tudi deželne, mestne in gubernijalne arhive, kar mu je pri sostavi zgodovine česke jako prav prišlo. L. 1826 pripravil je grofa Sternberga in po njem česki muzej, da se je društveni časnik izdajal v českem in nemškem jeziku. Vredništvo izročilo se je Palackemu, ki je na ta način prišel v dotiko z najbolj učenimi in slovečimi možmi. L. 1827 se je Palacky poročil s hčerjo odvetnika dr. Janeza Mechura in še

tisto leto mu je deželni odbor česki naročil, da naj nadaljuje Pubičkovo kronologično zgodovino česko. Palacky se je tega dela lotil, pa že 22. jan. 1828 je izročil deželnemu odboru spomenico, v kateri mu naznanja, da hoče sam sostaviti zgodovino dežele česke. Deželni zbor je 13. aprila l. 1829 Palackega imenoval za deželnega historiografa, pa cesar Franc I. tega sklepa ni potrdil, ker je deželi po proračunu za l. 1830 nekaj primanjkovalo. Pa po nasvetu grofa Sternberga se je Palackemu vendar-le naročilo, da naj piše zgodovino česko, ter se mu je v ta namen zagotovila letna plača 1000 gold. v srebru. L. 1836 prišel je na svitlo I. zvezek te zgodovine in deželni zbor je pri tej priliki ponovil prošnjo, da naj se Palacky imenuje za deželnega historiografa, ktero prošnjo je l. 1839 cesar Ferdinand uslišal.

L. 1830 pridobil si je Palacky darilo českega znanstvenega društva za najboljši spis o starih zgodopiscih českih in postal je tudi pravi ud tega društva. L. 1832 prišel je na dvor bivšega francoskega kralja Karola X. ter je njegovega sina do l. 1835 v nemščini podučeval. Med tem časom je izdal tabelaričen pregled vseh častnikov, deželnih in državnih uradnikov od najstarejših časov do tedanjih dni; tudi je izdal l. 1833 knjižico o življenju in učenem delovanju Jožefa Dobrovskega. Leta 1837 podal se je v Rim, kjer je stikoval po arhivih vaticanskih in prepisoval za zgodovino moravsko važna pisma. L. 1839 postal je tajnik znanstvenega društva českega, ki ga je razdelil v več redov. L. 1840 izdal je s Šafařikom znamenito delo: „Die ältesten Denkmäler der böhmischen Sprache“ in več manjih spisov. Tudi je začel izdajati „Archiv český“, t. j. važna pisma iz 15. stoletja. L. 1841 po-

Zadnji dnevi v Ogleju.

(Izviran roman iz petega stoletja.)

Spisal Alojzij Lukovič.

(Dalje.)

„Skrita je prihodnost pred nami, a dostikrat opominja človeka nek notranji glas na prihodnje dogodke. Evdora, nekaj me tolaži, ti boš še srečna, to sem ti gotov. Evdora, ohrani večno zvestobo svojemu Mariju. Naj bo, kar hoče, nikdar, nikdar ne dvomi nad njim. Ponavljam: srečna boš le ž njim. Toda božja previdnost le vlada in ohranjuje vse: zato, ljubi Boga, najboljšega očeta, spoštuj vedno zapovedi svete vere, ne zabi nikdar, da si katoliška kristijanka. Evdora, glej, naš ubogi narod je zdaj sicer potlačen, od vseh strani leté na-nj strele nesreče. Vkljub vsemu temu, nikdar, nikdar ga ne zataji, bodi vedno ponosna Rimljanka. To geslo: vse za Boga, narod in domovje, je geslo vsih poštenih ljudi; če eno ali drugo fali, že ni več popolno. A vedi, pride čas in naš narod se zopet povzdigne,

a mesto z mečem vladal bo svet s svitom resnice in pravice.“

„Oče! kako se ti svetijo oči. Resnico si povedal. Proroški duh govori iz tebe.“

„Honorija!“ dé junak po kratkem prestanku, „rad bi tu počival nekoliko časa. A ne oddaljite se preveč.“

Nagne se na stol. Ženske se enmalo oddaljijo.

In vetrič pihlja, njegov pih šumlja med listjem grmov in dreves; valovi krožijo na površju morja, drug drugega lové, dokler se ne zgubé v nič. Tu pa tam se oglasi v krasnem gaju drobni ptiček, skuša zapeti, a ne gre mu, boji se kaliti občno tihoto. Solnce se je v morje potopilo, mrak je pregnil celo deželo. Mir, mir je povsod. In na stolu spava mirno silni vojniki Kaj Menapij, na strani visi krvavi meč.

XIV.

In vetrič mirno pihlja, a mesto mraka nastopila je po mestu grobova temota; komaj za korak vidi človek pred seboj; popolen mir bi vladal, ko bi od časa do časa ne zadonel

klic mestnih straž, ki s svetilnicami po ulicah tavaje le površno pazijo na bližnjo okolico. Čemu drugače? Saj tu pa tam počivajo na javnih prostorih razni vojaški oddelki, ki zaradi toplote raje bivajo pod milim nebom, nego v zadušenih soparnih suhotah.

„Besa“, šepeta mož sloneč za nekimi stebrom, kajti od tam nadalje je stalo po eni strani ulice dolgo steberišče, „že je polnoči proč in še ga ni vun. Že dolgo uro tukaj čepim. In pa še luna je začela vzhajati. Da bi jo strela! Ali čemu kolnem? Škoda besedi. Ha, dolg posvet imata tu notri. Bog ve, kaj duhtata. Da bi le kaj za mesto dobrega sklenila, ha, ha! Ali da Oglej, ali da Hun zmaga, meni je vse eno, moji zakladi so v varnosti, varuje jih morje, a to moram izvršiti, da ohladim najprej svojo jezo v njegovi krvi, potem mi odleže. Oj Rufin, Rufin, menil sem s početka, da sva največa prijatelja, a družega mi nisi bil nego krut sovrag, gospodar, ki si me tlačil kot najslabšega roba. Skoraj bi mislil, da drugje ne more biti prave čednosti, nego pri katoliških kristijanih. A kaj meni to mar?

stal je voditelj českega muzeja, l. 1842 izdal je spis o navalu Mongolov (l. 1241) in nemško knjižico: „Ueber Formelbücher“ (viri zgodovine 13., 14., in 15. stoletja). L. 1843 popisal je delovanje in zasluge grofov Kašparja in Franca Sternberga za umetnost in vede na Českem. L. 1844 odpovedal se je zaradi bolehnosti žene njegove tajništvu društva znanstvenega in se je podal zopet na Laško, od koder se je vrnil s českim rokopisom I. dela svoje zgodovine, ki se je natisnil l. 1848, ko je tudi njegov „Popis kralovstvi českého“ zagledal beli dan: L. 1846 potoval je po Nemškem in Ogerskem; l. 1848 pa, ko je pričelo po cesarstvu vreti, bil je Palacky v Pragi in se je poprijel tudi politične delavnosti. 10. aprila dobil je vabilo, da naj se vdeleži shoda v Frankfurtu, pa že drugi dan je odgovoril in z neovrgljivimi dokazi tudi dokazal, da krona česka ni del carstva nemškega. 8. maja ga je minister Pillersdorf poklical na Dunaj, kjer so mu ponudili ministerstvo uka in bogočastja, ktere časti pa Palacky ni hotel sprejeti. Kmalu potem je postal ud provizorične vlade česke, pa se je tudi temu poslu odpovedal, ko je spredvidel, da nima potrebne moči. Pri volitvah za državni zbor bil je v 6 okrajih izvoljen za poslanca; v zboru je marljivo deloval in 2. septembra so mu zopet ponudili ministerstvo, ktero je pa zopet odbil. V državnem zboru v Kromerizu je delal načrt vstave za Avstrijo in se je marljivo vdeleževal razgovorov v konstitucionalnem odseku. L. 1849 pa je Palacky slovo dal politiki in se je zopet jel pečati samo z znanstvenimi rečmi. L. 1850 postal je mestni svetovalec praški in predsednik odbora za zidanje narodnega gledišča, kteri časti pa se je 2 leti pozneje odpovedal. Ko je praško vseučilišče obhajalo svojo petstoletnico, imenovalo je Franca Palackega za častnega doktorja prava. Od l. 1851 do 1860 pečal se je z zgodovinskimi študijami in je živel največ na svoji grajščini v Lobkovicu. Le pozimi l. 1852 do 1853 je živel v Nizzi in pozneje v Parizu. Tisto leto omožil je svojo hčer z dr. Riegerom. V naslednjih letih se je pridno vdeleževal sej c. k. akademije na Dunaju. L. 1860 mu je umrla soproga v Aussigu na Labi. L. 1860 stopil je zopet v javno politično življenje in narod česki si ga je izvolil za svojega voditelja. Ko so se na podlagi vstave Schmerlingove vršile volitve za deželni zbor, je izbral z dr. Riegerom kandidate, ki so bili skoro vsi izvoljeni. L. 1861 postal je Palacky dosmrtni ud gosposke zbor-

nice. L. 1862 vstanovil je podporno družbo pisateljev českich, „Svatobor“ imenovano, ter je bil prvi njen predsednik. Neutrudljivo je med tem spisoval zgodovino česko deloma v nemškem deloma v českem jeziku ter jo je letos tudi srečno dovršil. L. 1866 dobil je od cesarja red železne krone II. reda. L. 1867 obiskal je etnografično razstavo v Moskvi, l. 1868 pa je podpisal znamenito deklaracijo poslancev českich in zopet izdal več spisov: „Geschichte des Hussitentums u. prof. K. Höfler“, „Zur böhm. „Geschichtschreibung“ in „Aktensässige Aufschlüsse“, „Worte der Abwehr“ in zbirko manjih sestavkov svojih pod naslovom: „Radkošt“. V deželnem zboru l. 1871 bil je tudi Palacky v odboru trideseterih, ki so izdelali fundamentalne člane, in od tistihmal je bil od narodnih volilcev vedno voljen v deželni zbor.

Ta kratki obris življenja njegovega pričča, da se je Palacky neumorno trudil za duševni in materijalni napredek naroda svojega, ki mu je bil pa za ta trud tudi iz srca hvaležen ter častil ga kot svojega očeta. Mož, ki je za narod svoj žrtvoval vse svoje moči, je zdaj sicer mrt, a delo njegovo živi in ideje njegove so se tako vkoreninile v narodu českem, da jih, kakor skušnja zadnjih let pričča, nobena sila in noben vihar ne more izrjavati. Zato bo pa tudi živel hvaležni spomin njegov, dokler bo živel narod česki; in ko bo po bridkih sedanjih skušnjah prišel do svojih pravic, za ktere se s tako stanovitnostjo bojuje in ko bodo z narodom českim vred tudi drugi narodi slovanski dospeli do tolikanj zaželjenega miru, bodo vsi združeni spoznali: To nam je priboril naš oče Frančišek Palacky.

Ali naj se duhoven peča s politikom?

(Dalje.)

Namen liberalizma izražen je v onih znanih besedah: Ecrasez l' infame! to je, njegov namen je vničenje krščanstva v svetu človeškem s tem, da se popolnoma izkoreninijo vsi krščanski nazori in misli, in da se oni nadomestujejo s takimi, ki so brezverski, vsakemu spoznanju krščanskemu kontradiktorično nasprotni. Marsikdo si bo mislil, da to je le negativna stran liberalizma; a naj nam on odgovori: kaj pa je liberalizem pozitivnega stvaril in naredil? Liberalizem ima le negativno stran, on le zanikuje; ne zida nikjer, pa povsodi po-

dira; in še tisto, kar bi se komu zdelo morda pozitivno, še tisto je, ako prav pogledamo, le zanikovanje krščanskih misli in nazorov. In zdaj nastane vprašanje: ktero pot pa si je zvolil v dosego svojega namena? Kako on bojuje svoj vničitveni boj proti krščanstvu? Zgodovina pokazala mu je mnogotera sredstva, ktera so rabili njegovi spredniki v boju zoper cerkev in njene naprave. Ta sredstva je on vsa zbral in združil pod enoten sostav; a pridobil si je še novo, močno in to je: sistematični, principijelni boj zoper cerkev z njenimi mislimi in naredbami na polju politike in socialnega življenja. Sistematični, principijelni boj, to naglašujemo, kajti posamezni primerljeji v tem obziru dajo se najti tudi predno je še bil liberalizem; tega nikakor ne tajimo. Ta boj ni toliko naravnosten, kakor je bil boj nevernikov, krivovercev, vednosti itd., pa zato je timbolj nevaren. On ravná se po gotovih principih, je globoko preišljen in se izvršuje dosledno in natančno z vso silo. V tem sostavu najdejo vse zmote prejšnjih stoletij svoj gotovi prostor, svojo primerno stopinjo, novo moč in življenje. Liberalizem porabi vse pripomočke, vsa sredstva v svoj namen; njegov program je: osvobodjenje človeka od Boga, uma od vere, vednosti od avtoritete, prava od prava, s kratka emancipacije družbe in njenih naprav: države, družine, zakona, šole, posestva, dela sploh vse zveze in medsebojnosti človeške od krščanskih nazorov, od ideje katoliške. To je načelo, to glasilo v ostrogu zoper Kristusa in njegovo cerkev. In vse to vrši se, kakor vidimo vsak dan ž lastnimi očmi, v državi, v zborih državnih in deželnih, sploh v vsih skupščinah zakonodajalnih. Nihče, kdor je le malo znan z gibanjem sedanjega časa, ne more tajiti, da se boj vrši in se bo tudi došlo na državnem in društvenem polju, da je toraj brezumnost misliti, da je mogoče premagati sovražnika in ne podati se v življenje društveno in državno.

Ozrimo se malo v pretekla desetletja! Tu vidimo, kako velik dobiček da je bil sovražnikom ta sostav, kterege v resnici smemo imenovati peklenškega; on je vir vsih pridobitkov kterih se razveseljuje sedaj liberalizem. Na cerkveni strani dolgo niso spoznali naklepov sovražnih, dolgo iskali so sovražnika tam, kjer ga ni bilo, ali kjer je bilo le majhno njegovo število; predno so se prav seznanili ž njegovim namenom, že je bil v sredi med njimi, že je bil vzela marsiktero trdno in važno pozicijo, že se

Vse eno mi je. Edino moje veselje, edin moj cilj je Evdora, za njo se bojujem, zaradi nje sem vragu dušo zapisal. A predno me slednji ponese, bom zliil svoj zolč na Rufina, saj je on kriv, da sem zdihoval toliko dni v krutem hunskega zaporu. Evo okoli rok je še znamenje vrvi, s kterimi sem bil zvezan. A čakaj, znamenje ti napišem na hrbet, kterege se ne znebiš tako lahko“, reče Helija skoraj polglasno.

Ni namreč drug nego Helija, ki sam s seboj govoreč, čepé za stebrom preži kot jastreb v črno noč na svoj plen. Vedno méni, sedaj pa sedaj dojde Rufin iz poslopja na konci ulice. Tje se je podal ta arijanski duhoven, da se z Vigilijem, najbogatejšim arijancem, pogovori, kako naj se nadalje njihovi privrženci obnašajo. Do zdaj so se Arijani z drugimi meščani vred bratovsko bili za dom in svobodo. Zdaj pa je Rufin za to, da bi vsi kar uskočili in bežali na bližnje otoke. A kaj priganja moža k temu početju? Neznansko črti rimsko pleme in ž njim združeno katoličanstvo, rad bi videl, da ves zapad pogine pod udarci barbarskimi. A

zraven tega mu niso bili pri srcu visoki načrti, njegove sanje o prihodnosti arijanstva, temveč le zdatni pripomočki, s kterimi je Vigilija sleparil, da mu je vedno delil zdatne svote, kterih pa ni obračal v prospeh arijanstva, nego spravil na kupe, da pri prvi nevarnosti pobegne ž njimi vred. Ljubezen do bogastva in denarja ga je storila sposobnega za vsako zločinstvo. Zato nagovarja in hujska Helija toliko časa, dokler ni doprinesel hudodelstva. Zdaj ga ima v kleščah, rabi ga za svoje namene. A Helija si ne pusti do živega, na srce mu je denar prirastel, zato se mora odstraniti, zato je moral v hunski tabor, od koder je menil Rufin, da se nikdar ne povrne.

Mesec se prikaže tihotapsko izza gorá. Z bledim mrtvaškim žarom obsije velikansko mesto.

„Prokleta luna“, kolne zopet Helija, „a naj bo, tem gotovejše bo puščica predrla sovražniku srce. Čakaj, zaradi tvojih prenapetih misli sem toliko prestal. Ha, kako strašna je bila lakota! Ti si si polnil želodec z dragocenimi jedmi, meni je še konjskega mesa manj-

kalo, ti si sladko vince pil, jaz sem zdihoval po kupici gorke mlakuže. Tisuče imeti shranjene na grajskem otoku, in vendar le stradati, to je bila peklenška muka. A prekanil sem Hunce, z zobmi sem vez raztrgal, njihov bojni klic mi je pomagal, kot blisk sem jo uprašil v temno noč. Sreča, da sem kraj dobro poznal, da sem brž za hrbtom hunskega čet dospel do brega, sreča, da mi čolna niso staknili, in da sem koj naletel na rimsko ladijo, ki je kot opazovalna straža na bregu brodarila. Sprejeli so velikodušni Rimljani ubozege Helija, ki se je na morju veslaje tako zakasnil, da je vsled temè tir zgubil. In če so zapazili pri legiji, da me dalj časa ni bilo, no, izgovorov ne manjka. V ti tiskih se pa za posameznega človeka toliko ne brigajo. Vrh tega, imenitnemu, poštemu kupcu . . . A čuj, vrata crkajo.“ —

In res, vrata se odpró. Mesec posveti Rufinu ravno v suhi, blede obraz; srčno se poslovi od Vigilija, ki ga je do vrat spremil.

(Dalje sledi.)

je veselil marsikterega pomenljivega mu dobička. Več si je bil pridobil, kakor je bil sam kdaj se nadjal. Tedaj bili so cerkveni možje podobni tem, ki še sedaj na naši strani ne spoznajo važnosti političnega delovanja duhovščine; nekaj lenoba, nekaj premalo previdnosti zadržuje take, ki so sicer učeni in v drugih rečeh prav izvrstni, a v tem vidijo slabo in sovražniku še podajajo orožje v roke, mesto da bi se mu ustavljali. Še le silabus od 1863 odprl je marsikomu oči; on, kterega je postavil Gospod, da hrani čisto versko resnico, da se prvi ustavlja vsakeri zmoti, da je višji pastir zbrani cerkvi, se je oglasil in je zavrgel zmote žugajoče pogin vesoljni cerkvi. Od tod ona jeza, oni strupeni srd, kterega so izlivali liberalci nad to pismo; niso se ljutili zato, da je zavrgel zmote panteistične, materialistične, npravne itd., ampak najhuje jezili so se zarad onih stavkov, ki so zavrgli krive misli o razmeri med državo in cerkvijo in sploh zmote, ktere je zatrosil liberalizem, da bi mogel delati na političnem in društvenem bojišču. In v zadnjem stavku določil je slovesno in očito pred vsem svetom Pij IX.: Rimski papež se ne sme in ne more poravnati in spraviti z napredkom, liberalizmom in moderno civilizacijo! — In ž njim se ne more spraviti tudi katoliška duhovščina s svojimi najhujimi sovražniki, mora delati na vse kriplje zoper sedanjo laži-omiko.

Boj toraj bojuje se za vprašanje: Ali naj se ravná posamni človek in društvo človeško po krščanstvu in naravnem pravu, ali ne? To vprašanje mora odločiti boj. Cerkev trdi: Da, liberalizem: Ne! Kteri bo zmogel, to nam je jasno, ki smo trdno prepričani, da je sv. cerkev zidana na skalo in da je pri njej Kristus do konca sveta. Različni nasprotniki hoteli so vničiti krščansko življenje pri posamnih in takrat je veljalo tudi poglavitno ustavljanje se pri posamnih. Liberalizem je spoznal dobro, da je človek tudi ud družbe, da principi, ki veljajo v življenji posamnih, morajo imeti veljavo tudi v družbi, dasiravno vse to taji; zato hoče pripraviti ob krščanstvo društvo, da ga spodkoplje tudi pri posamnih. In v društvenem življenji tudi poprijeti ga mora duhovščina.

Vsak posamni ud katoliške cerkve mora delati, da se vdeleži zmage sv. cerkve! V večji meri in resneje je to dolžnost duhovniku, naravnemu zastopniku krščanskih idej. On se ne more in ne sme odtegniti boju, če noče zanemarjati svoje dolžnosti in malomarno zapustiti izročene mu čede. Sveta dolžnost vsakemu duhovniku je, da brani do zadnjega dihljeja pravice sv. cerkve; lenoba pa v boju političnem odprla bi sovražniku pot do trdnjave, izročila mu najsveteje pravice cerkvene, bila bi velik greh zoper dolžnost. Da še enkrat skupaj ponovim: kdor more svetovati duhovščini, naj se zdrži političnega delovanja, ali sam nima niti ideje od boja, ki se dviguje sedaj na vse strani proti krščanstvu in od sredstev in namenov sovragovih, ali pa je sam nasprotnik dobre reči, sam privrženec modernega uka. On mora biti goljuf ali goljufan, sovražnik ali ptujec; drugače je nemogoč tak svet.

B o r i n.

Politični pregled.

V Ljubljani, 29. maja.

Avstrijske dežele.

Na Dunaji je 25. t. m. umrl načelnik generalnega štaba, feldzeugmeister J o h n, za mrtudom.

Palackov pogreb bo v sredo 31. t. m. z veliko slovesnostjo. Napravi muga mesto v družbi z narodnimi društvi. Truplo bo maziženo in potem prepeljano po volji ranjcega v Lobkovic, kjer počiva že soproga njegova.

V Solnogradu je bil 27. t. m. voljen za škofa opat Benediktinskega samostana pri sv. Petru, dr. Albert Eder.

V Pešti je budgetni odsek avstrijske delegacije obravnaval predlog o zmanjšanji stalne vojne in o zboljššanji vojaške hrane. Ta odsek je predlog sprejel. Ogerske delegacije odsek pa ga je zavrgel, tedaj se ni nadjati, da bi v zbornici prodril z večino. S tem, kar bi se z zmanjšanjem stalne vojne prihranilo, bi se pač vojakom lahko hrana zboljšala.

Vnanje države.

Iz jugoslovanskega bojišča prihajajo čedalje bolj pogosto novice o hudih bitvah. Iz Cetinja se „Pol.“ telegrafuje, da je bil pretekli torek ves dan krvav boj na Kamnem brdu. Turki so ob večeru bežali z gubivši čez 600 mrtvih, ustajniki pa so imeli 24 mrtvih in ranjenih. V tej bitvi niso nobenemu Turku glave odrezali, ker to navado sploh popuščajo.

Iz Dubrovnika se je poročilo, da so bili Turki na maršu od Gačkega proti Bileku tepeni in so zgubili 600 mrtvih in veliko ranjenih.

Oddelek Golubove čete je pod vodstvom Tekulje vzel Turkom 20 konj z živežem za Grahovo namenjenim. Pozneje bi bili ustajniki dobili še 60 takih konj, pa Turke je spremljala avstrijska vojaška četa tri milje daleč čez mejo in avstrijski vojaki so celó streljali po ustajnikih.

V Bulgariji so 20. t. m. ustajniki oprostili po Turkih oblegani samostan Drianov. Pri Triavni, Novem selu in Gradenici so bili Turki tepeni, tudi Trajanska soteska je v rokah ustajnikov. Med Ruščukom in Šumlo se tudi že prikazujejo močne ustajniške čete.

V Srbiji se delajo zadnji poskusi za ohranjenje miru. Vsak dan se pričakuje, da srbska vojna prestopi turško mejo, ker je ruski general Černajev za Srbijo že prisegel. (Po Ljubljani je razširjena novica, da so Srbi že čez mejo vdarili.)

Turčija je ponudila Srbiji zadostenje za to, ker so njeni vojaki prestopali srbsko mejo. Predloge evropskih oblasti bo vlada sprejela v principu, a vendar z nekterimi premembami.

Angleška še zdaj ni pristopila Gorčakovim predlogom, čeravno je bila že v drugič objavljena.

Izvirni dopisi.

Iz ljubljanske okolice, 25. maja. V „Slovenec“ šte. 59 dopisnik iz ljubljanske okolice prebivalcem nekterih krajev ljubljanske okolice očita, da niso podobni ljudem v 19. veku živčim, najmanj pa okoličanom kacega mesta. Da ni vse tako, kakor se okoličanom očita, hočemo dopisniku s sledečim dopisom dokazati. Kar dopisnik ljudstvu očita, da je namreč surovo in neomikano brez, male izjeme zavito v grozno temoto, mu naravnost povemo, da se je premalo prepričal, in da ne pozna zadosti običajev okoličanov. Očita ljudem, da v nekterih vaseh prav nič ne bero; to tudi ni po vsem res. Naj le pride pogledat, in radi mu pokažemo, da se v omenjenih nekterih vaseh n. pr. v Klečah, Savljah in na Ježici berejo vsi slovenski časniki, kar jih v Ljubljani izhaja, pošiljajo se od hiše do hiše, da jih bolj omikani ljudje berejo.

Tudi se je v teh omenjenih vaseh v dveh preteklih letih vpisalo devet in trideset novih udov v društvo sv. Mohorja. Šolska knjižnica na Ježici šteje 130 podučnih knjig, ki jih mladina in odrasčeni, posebno v zimskem času pridno bero.

Da je g. dopisnik tu in tam naletel na kakega suroveža in nevedneža, mu verjamemo, saj ga ni kraja, da bi med pšenico ne bilo tudi ljulike. Da se surovosti in neotesanosti povsod gode, in še tudi tam, kjer imajo čitalnice in bralna društva, je vsemu svetu znano.

Dopisnik poziva in kliče ljudstvo „na noge, napravite si bralna društva in čitalnice“. Tudi mi smo za taka društva, in želimo, da bi se napravila in vstanovila, ali pomisliti je treba, da, če se kaj takega vstanovi, mora biti dosti moči, da po kratkem životarenji zopet ne razpade, kar se je že prigodilo.

Res je, da od tukaj hodijo ljudje v mesto in njihova mladina obiskuje mestne šole. Prosimo vas, ali mislite, da je v mestu vse omikano in izobraženo in da se tam nikake surovosti ne godé?

Ljudje, ki dohajajo iz okolice v mesto, tam marsikako surovost vidijo in slišijo, ne rečemo od omikanih in izobraženih, ampak od spridenih in surovih. Človek pa, ki je bolj k hudemu nagnjen kakor k dobremu, rajše ponesema slabo.

Gospod dopisnik naj se tedaj drugo pot bolje prepriča o tej surovosti, da graja njegova ne zadene tudi poštenih okoličanov.

Več okoličanov.

Iz Dolenjskega, 20. maja. *) — Prebravši v „Novicah“ dopis iz Vač 10. aprila t. l. o dohodkih ondotnih sejmov in o pravici do pašnikov, radi kterih se neki pisatelj pritožuje, da si le eni prilastujejo pravico do pašnikov in da samo eni vtikajo sejmovski denar v svoj žep, nisem se mogel zdržati, da ne bi spregovoril v pojasnilo čisto neopravičene pritožbe nekoliko besedi, ker so mi ondotne okolšine prav dobro znane. Vredništvo „Novic“, kojemu je bilo stavljeno zvito vprašanje, je na to tudi kaj modro in previdno odgovorilo, da naj se to dokaže in predloži v razsodbo deželnemu odboru; ker da se pravica prav spozna, treba vedno čuti dva zvona! To je tudi istina! Toraj se v brambo objektivne pravice čisto nič interesirani drugi zvon oglasi.

Pisatelju teh vrstic so na Vačah dobro znane vse hiše, kojih je komaj vseh skupaj kacij 30, in zato vpraša pritožnika, ki pravico pašnikov samo trideseterim pripisuje, koliko jih je potem pa še prikrajšanih, če bi že Vačani, kar jih mu je tržanov kot tacih, imeli kak pašnik, da bi bil kaj vreden? Edini skupni pašnik vaških tržanov je neki peščen in s trnjem obraščen grič in pa ozka soteska ob vodi proti doljnemu Zlatiču tekoči, kjer preganjajo mršave krave. Da bi bilo vredno za tak pašnik poganjati se, prepirati ali celo se tožariti, tega, mislim, nihče ne bo trdil in vsaka kolikaj previdna komisija bi to na prvi pogled odsvetovala.

Kar se pa tiče denarja, kterega srenja dobiva o sejmovih, zato je odgovoren pravični in pošteni narodni mož in župan, oče Dobravec, kojemu je malo enacij, ne samo na Vačah, ampak tudi drugje. Da ta mož tega denarja gotovo ne vtika v svoj žep, za to govori njegovo obče znano poštenje, in pa drugi pošteni srenjski možje, kteri se morajo vsi skup v svojem času skazati in opravičiti z računom.

*) Dve tretjini tega dopisa smo morali izpustiti, ker bi sicer z državnim pravdnštvom imeli opraviti. Vred.

Razvidno je tedaj, da ta javna pritožba ni družega kot hudomušno sumničenje in njerganje. Zato bi zatiranim in v svojih pravicah prikrajšanim Vačanom, ktere bi skoro po imenu uganil, ker so znani, da radi zbadajo in jih ugibljejo, ker imajo čas, svetoval, naj bi mesto prepirati se rajši — kaj družega počeli.

Iz Račne na Dolenjskem. 26. maja. (Nesreča in pomoč.) Že je bila v „Slovenu“ in v „Novicah“ naša dolina parkrat omenjena zaradi velikanskih povodenj, ktere se vsako leto 3 do 4krat ponavljajo in strahansko škodo napravljajo. Nasledek naših pritožeb je bil, da so se davki po stari ostri navadi iztirjevali; cesta naša pa, po kateri se tudi ljubljanski sodnijski in politični uradniki večkrat v letu prepeljavajo, vsakterega, kadar se po nji pelja, sili zdihovati. Usmili se nas, o Gospod! Verjelo se nam ni nič. Poslali smo nekaj mož 19. t. m. nalašč k c. k. okrajnemu glavarju g. Fladungu s prošnjo, naj se gre sam prepričati našega žalostnega položaja. Prišel je 21. t. m. res sam in se je osebno prepričal, da je res tako, kakor smo opisovali. Vsa čast in hvala gre gospodu glavarju za njegovo prizadevanje, da nam bi polajšal žalostni stan. Prejeli smo že zdatno pomoč v krmu za živino, upamo pa tudi še kaj krompirja za seme dobiti, kajti voda nam je vsajenega čisto pokončala, v shrambah ga pa tudi v nobeni hiši več kosca najti ni.

Še enkrat izrekamo g. glavarju pristrčno zahvalo za pomoč, ktero nam je naklonil, in posebno mu bomo še hvaležni, ako poskrbi, da bi se nam davki vsaj za to leto popolnoma odpisali.

Iz kostanjeviške okolice. 25. maja. (Slana.) Po grozoviti dolgi zimi se nam je za par tednov prikazala res goraka spomlad in začelo se je vse po navadi iz spanja dramiti in zeleneti. Vsa okolica je bila v cvetju, da bi se bil človek nadjal posebno dobrega in obilega jesenskega plačila za svoj trud. Ali glejte, nesreča ni nikoli vgnana, in ena drugi pete pristaja. Petega vel. travna zvečer se preoblači nebo in noč in dan celih 14 dni dežuje; ne moreš se niti sam niti z blagom izpod strehe ganiti.

Potoki in reke čezdalje bolj in bolj in tako hitro naraščajo, da so bila v kratkem ob Krki vsa polja in vsi travniki pod vodo. Spomladanske vsejane in posajene rastline ob Krki so skoraj popolnoma vničene, trava blatna in umazana, ljudje pa so morali z blagom in sami bežati pred vodo. Nekteri so se vsled tega že oglašali pri g. županu A. St., in naš vrli župan je že dvakrat te pritožbe sporočil v Krško kantonskemu glavarju Schönwettru, kteremu se pa menda ta naznanila ne zdé posebno važna, ali se pa gosp. županu ne verjame, ker ni prej žandarjev vprašal za svet, ali sme to okrajnemu glavarstvu naznaniti ali ne.

Pa to še ni bilo dovolj; prišla je še druga nesreča. 19. vel. travna se vreme zopet vstanovi, dva dni brije silovita burja in 21. t. m. nastana tako velik mraz, da je trtje po nižjih gorinah popolnoma pozebilo; le po višjih je nekaj upanja. Fižol in krompir, ki je ravno iz zemlje poku-ka, je popolnoma suh in osmojen, in tudi strni bo zopet jako malo. Travniki slabo kažejo, sadja se nam ni obilo nadjati, zopet bo trda šla posebno za denar. Od kod bo kmet vzel, od kod davke plačeval? Da bi se tudi kmeta kdo usmili!! Uradnikom in beričem se zavoljo dragine plače povikšujejo, ali se pa kmetu ne bodo zavoljo vednih nesreč davki polajšali?

Iz čez Soče, 25. maja. (Čuden porod. Vreme.) Tukaj je 16. t. m. neka žena porodila dvojčiča ženskega spola, ktera sta bila do prvih zgornjih reberc do srede trebuha zraščena; sicer pa sta imela popolnoma 2 glavi, 4 roki, 4 nogi, 2 hrbta. Eno je bilo mrtvo rojeno, eno pa je živelo še $\frac{1}{4}$ ure po rojstvu. Živelo bi bilo oboje, ko bi porod ne bil tako težaven, kajti postavje sta bila krepke.

Od velike srede smo imeli komaj šest lepih dni, da so ljudje mogli spraviti v zemljo čompe — tukaj izraz za krompir — in nekaj turšice, kar je začelo v torek popoldne zopet liti, in lije skoraj neprenehoma še zdaj. Če Bog ne bo dal kaj kmalo lepega vremena in prav tople jeseni, bodo po pravici vpraševali: Kaj bomo jedli? S pijačo nas oblaki že dobro oskrbujejo.

Iz Celovca. 27. maja. Pri današnji dopolnitni volitvi v mestni zbor zmagala sta v III. razredu liberalca Stipberger s 127 in dr. Luggin s 118 glasovi protikonserativcema Dorrer-ju in baronu Ankershofenu, ki sta dobila 90 in 59 glasov. Od 438 volilcev prišlo jih je volit 211. Več prihodnjič. — Za solnograškega nadškofa je izvoljen benediktinski opat dr. Eder.

Domače novice.

V Ljubljani, 30. maja.

(Oporoka č. gosp. Val. Ravniharja) zopet živo priča, kako grdo lažejo tisti, ki cerkvi in duhovnikom očitajo, da njihovo premoženje je mrtvo. Glavni dedič so revni treh vasi fare vodiške, kjer je bil ranjki rojen, in dobé 6000 gold. Duhovsko podporno društvo dobi 3000 gold., hiralnica sv. Jožefa 300 gold., Matica slovenska 1200 gold., dramatično društvo 200 gold.; ubogi ljubljanski 150 gold., pokopališče pri sv. Krištofu za lastno jamo, da se truplo njegovo ne bo prekopalo, 60 gold. Pogreba v nedeljo popoldne se je vdeležilo jako veliko občinstva, ki je prijaznega in vljudnega gospoda jako spoštovalo.

(„Beseda“) na korist siromakom na ljubljanskem mahu je bila jako živahna, vsi prostori čitalnične gostilnice prenapolnjeni. Dohodka je z vstopnino in tem, kar je nesla loterija, vsega skup 291 gold. Vršila se je „beseda“ gladko, pevci so se držali vrlo kakor navadno, vojaška godba pa je navduševala občinstvo z izvrstnim izvrševanjem lepo sestavljenega programa. Gospod Drenik je v kratkem govoru omenil namena „besede“ in revo ubogih mahovčanov. Živahna je bila pa posebno loterija, za ktero je odbor nabral čez sto raznovrstnih ličnih dobitek. Hvala tedaj darovalcem, hvala čitalničnemu odboru in vojaški godbi, ki je brezplačno igrala! Občinstvo je bilo zadovoljeno z vsem, tudi z gostilničarjevo kletjo in kuhinjo ter z naglo in dobro postrežbo.

(Čisti dohodek od kegljanja na dobitke) znaša 168 gold.; od teh dobi „dramatično društvo“ 140, „narodna šola“ pa 28 glđ.

(Zasežen) je bil v soboto zopet „Narod“ zaradi članka o Bulgariji.

Razne reči.

— Duhovske spremembe. V tržaški škofiji. Prestavljeni so čč. gg. duhovniki: Jožef Artico iz sostołne cerkve v Kopru v stolno cerkev sv. Justa v Trstu za vikarja; Miklavž Martina pri sv. Križu v Kopru v sostołno cerkev za vikarja; Janez Mahnič, kaplan v Plaviji, za duh. pom. v Škedenj; Anton Žajdela

iz Pregare na Barko za kaplana. Kaplanji, Plavija in Pregara ostanete brez duhovna.

— Zahvala. Častita družba Marijine bratovščine je v občnem zboru 21. maja. t. l. hiralnici pri sv. Jožefu (St. Josefs-Spital) v Ljubljani darovala 100 gl. a. v., za ktero blagovoljno darilo iskreno zahvalo v imenu stavbenega odbora izrekuje K. Heidrih.

— Benzigerjeve „Glaubens- und Sittenlehre“ prišli so te dni na svitlo zadnji trije snopiči, 23. in 24. prav mično obravnavata „Oče naš“ in „Češena Marijo“, 25. snopič pa obsega obširno kazalo. Knjiga od premnogih škofijskih ordinarijatov potrjena in živo priporočana je tedaj končana in šteje vsega skupaj 1068 strani. Cena vsem 25 snopičem je 6 gl. 25 kr.; za vezanje knjige preskrbelo je založništvo lične platnene in obilno pozlačene platnice z usnatim hrbtom, ki stanejo brez colnine 1 glđ. 50 kr. Kdor jih želi naročiti, naj to naznani g. Otokarju Klerru, knjigotržcu na Starem trgu, pri katerem se dobite proti zmerni doplačti tudi mični podobi „Srca Jezusovega in Marijnega“.

— Slana. Z Dolenjskega, 26. maja, se nam piše: Kakor po Avstrijskem, Ogerskem, Štajarskem in Hrvatskem, je tudi po Dolenjskem slana pokončala nad dobro polovico vinske letine. V nižavi ležeči vinogradi so tako pokončani, da v njih še zelenega perjičja najti ni, manj nizko ležeči vinogradi so pokončani do polovice in više ležeči do tretjine. Lepo vreme se še zmeraj ne more narediti, zmeraj je še hladno in deževno. Kaj bo?

Umrli so:

Od 23. 27. maja. Šimen Tiran, čuvaja otrok, $1\frac{3}{4}$ l., in Ivana Dolence, krojača otrok, 1 l., oba za pljučno sušico. Ferdinand Kavčič, krojača otrok, 8 m., za možg. mertudom. Avgust Novak, oficijal glavne dež. blagajnice, 45 l., za jetiko. Marija Kotlovšek, kazn. nadzornika žena, 28 l., za naglo jetiko. Franciška Tiran, čuvaja otrok, $1\frac{3}{4}$ m., za oslabljenjem. Jera Schrey, delavka, 53 l., za pljučnim oslabljenjem. Ivana Jenko, gostilničarja otrok, $1\frac{1}{3}$ l., za sušico. Antonia Šušteršič, del. o., 4 l., v boln. za rakom. Adela Ledenig, vrad. hči, 41 l., za jetiko. Antonia Jurman, vrad. o., $4\frac{1}{2}$ l., za davico. Anton Garbsis, pošt. vrad. o., $2\frac{1}{2}$ l., za božjastjo. Val. Ravnihar, beneficiat, $72\frac{1}{4}$ l., za mertudom. Anton Bitenc, bivši pismonoša, 75 l., za omeščanjem možganov. Neža Klofuška, del. ž., 56 l., v boln. za jetiko. Ivana Herman, dekla, 26 v boln. za utriplj. pljuč. Franc Zupančič, diurnist, 42 l., v bolu. Luka Žerovnik, hlapec, 36 l. v boln. za razsejeno krvjivo.

Eksekutivne dražbe.

1. junija. 3. Jurij Baraha-vo iz Kozarš (1020 gl.) v Ložu. — 3. Jere Krže-jeve iz Kompolja (50 gl.) v Laščah. — 3. Tone Drašlar-jevo iz Borovnice (2760 gl.) na Vrhniki. — 2. Jan. Miklič-jevo iz Ceste (325 gl.) v Zatični.

2. junija. 3. Miha Škufca-vo iz Bigaj (580 gl.) v Žužemberku. — 3. Jože Tekstor-jevo iz Potoške vasi (198 gl.) v Litiji. — 3. J. Springer-jevo (1950 gl.) v Črnomlji. — 3. Helene Česnik-ove iz Knežaka v Bistrici.

Telegrafične denarne cene 29. maja.

Papirna renta 64.20 — Srebrna renta 67.80 — 1860letno državno posejilo 105.75 — Bankine akcije 815 — Kredita akcije 130.20 — London 121.55 — Srebrn. 103.— — Ces. kr. eskini 5.76 — 20frankov 9.70.

Franjo Železnikar

se je preselil s svojo (32-2)

krojaško delavnico
v poslopje tukajšnje čitalnice,

ter se priporoča slav. p. n. občinstvu, posebno tudi čestiti duhovščini, z obljubo, da bo izročena mu dela vestno in točno izvrševal.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.